

Skagaströnd 23. nóvember 2022

Efni: Umsögn mál 211/2022

Mál í samráðsgátt; Áform um lagabreytingar Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga

Tilvísun í mál: IRN2209130

Sveitarstjórn Sveitarfélagsins Skagastrandar vill koma eftirfarandi á framfæri í tengslum við áform um lagasetningu sbr. samþykkt ríkisstjórnar frá 10. mars 2017, 1-4. gr. og fyrirhugaðar breytingar á lögum um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga.

Hlutverk Jöfnunarsjóðs:

Hlutverk Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga er að jafna mismunandi útgjaldabörf og skatttekjur sveitarfélaga með framlögum úr sjóðnum á grundvelli ákvæða laga, reglugerða og vinnureglina sem settar eru um starfsemi sjóðsins. Þá greiðir sjóðurinn framlög til samtaka sveitarfélaga, stofnana þeirra og annarra aðila í samræmi við ákvæði laga.

Eftirfarandi markmið á að leggja til grundvallar breytinga á gildandi löggjöf:

1. Að fylgja þróun sveitarfélagagerðar

Hér er ekki útlistað eða skilgreint hvað átt sé við með þróun sveitarfélagagerðar en leiða má líkur að því að hér sé átt við sameiningar sveitarfélaga með tilheyrandi fækkun þeirra fámennari. Hér þarf hins vegar að skilgreina betur hvað felst í *eiginlegri þróun sveitarfélagagerðar* en markmiðin hljóta að þurfa að vera haldbærari en stærðin ein og sér. Því hefur verið haldið á lofti að sjóðurinn ívilni fámennum sveitarfélögum og komi þannig í veg fyrir hvata þeirra til að sameinast öðrum sem skerðir getu þeirra til að taka við nýjum verkefnum frá ríkinu. Jöfnunarsjóður sé því með beinum hætti að viðhalda ríkjandi stærðarskipan sveitarfélaga í landinu með núverandi fyrirkomulagi. Það hefur hins vegar kristallast ansi skýrt m.a. á líðandi ári að yfirfærsla hinna ýmsu málaflokka frá ríki til sveitarfélaga er ekki einungis að sliga smærri sveitarfélög heldur öll sveitarfélög á landinu bæði stór og smá. Er þar sérstaklega vísað til málefna fatlaðs fólks í þessu samhengi. Það leiðir okkur að næsta markmiði lagabreytinga þ.e. að sjóðurinn sé þá nýttur til þess að styðja betur við bakið á millistórum sveitarfélögum með flóknar útgjaldabarfir.

2. Að sjóðurinn styðji betur við bakið á millistórum sveitarfélögum sem eru með flóknar útgjaldabarfir

Minni sveitarfélög eru almennt utan hinna hefðbundnu vaxtarsvæða í kringum höfuðborgarsvæðið, dreifbýlishlutfall hærra og hefðbundnir skattstofnar alla jafna veikari út af fámenni. Frekari sameiningar geta jafnað mismunandi landfræðilegar aðstæður og dregið úr jöfnunarþörf á grundvelli stærðarhagkvæmni en spurningin er hvenær slík stærðarhagkvæmni er raunverulega farin að skila sér inn í rekstur sveitarfélaga. Ljóst er að rekstrarvandi meðalstórra sveitarfélaga er áberandi þessi misserin þó að reynt sé bæði leynt og ljóst að fjölga sveitarfélögum af þeiri stærð og samsetningu með hvata um sameiningar. Niðurstaðan verður

jafnan meðalstórt sveitarfélag, fjölkjarna, með afar óhentuga rekstrareiningu sem ekki gengur upp án ríkulegs stuðnings. Það er í takt við þetta markmið með lagasetningunni að nauðsyn krefji að sjóðnum sé gert kleift að styðja við bakið á að því er virðist óhagkvæmum fjölkjarna rekstrareiningum. Mikilvægt er að það liggi fyrir hvernig útgjaldabörf sveitarfélaga er metin og hvaða forsendur liggja að baki þeirri nauðsyn að styðja við þessi millistóru sveitarfélög umfram önnur.

3. Að í regluverki sjóðsins séu innbyggðir hvatar til sameiningar sveitarfélaga

Hér er í raun verið að vinna að sama markmiði og í 2. lið.

4. Að regluverkið stuðli enn frekar að sjálfbaerni sveitarfélaga

Hér þarf að skilgreina hvað felst í raunverulegri sjálfbaerni sveitarfélaga og hvenær því markmiði er náð. Sé horft til 2. liðar að þá eru millistór sveitarfélög með flóknar útgjaldabörfir ekki sjálfbærar einingar fyrst þörf er á auknum stuðningi úr Jöfnunarsjóði í þessu tilliti og því ósamræmi innbyrðis á milli þessara markmiða.

5. Að sjóðurinn styðji áfram við veikari byggðir með sérstökum framlögum

Þetta er meginmarkmið sjóðsins, að styðja við þau sveitarfélög sem þurfa stuðnings við til að sinna lögbundnum verkefnum óháð stærð.

6. Að leiðarljós breytinganna verði einföldun á regluverki og aukið gagnsæi

Þessu ber að fagna enda mikilvægt að hægt sé að rýna fyrirkomulag til gagns og það liggi ljóst fyrir hvaða forsendur liggja að baki þeim framlögum sem greidd eru úr sjóðnum.

Niðurlag

Öll sú vinna sem hófst árið 2019 og kynnt var sem grænbók um stefnu í málefnum sveitarfélaga 2019-2033 er lituð því að ná fram þeirri áherslu að fækka sveitarfélögum og ber fyrirhuguð lagabreyting þess bersýnileg merki. Það virðist hafa verið markmið í sjálfu sér að fækka sveitarfélögum í stað þess að staldra við og ákvarða hvað telst sjálfbært sveitarfélag á öflugu sveitarstjórnarstigi sem er nauðsynlegt að rýna áður en lengra er halddið. Markmið með breytingu á lögnum hlýtur að snúast að því að efla og styrkja sveitarstjórnarstigið og heildstæða þróun sveitarfélaga. Þó að stærð þeirra komi þar til skoðunar sem ákveðin breyta þá er það hluti af stærra mengi og þarf að skoðast í því samhengi.

Athugasemd vegna almennrar endurskoðunar á regluverki sjóðsins:

Stuðningur vegna akstursþjónustu fyrir fatlað fólk

Útreikningur framlaga byggist á umsóknum frá sveitarfélögum um akstursþjónustu fyrir fatlað fólk úr **dreifbýli**. Framlög takar mið af akstursvegalengd og fjölda farþega. Engan styrk er að fá vegna akstursþjónustu fyrir fatlað fólk **ef að sá fatlaði einstaklingur sem um rœðir er búsettur í skilgreindu þéttbýli** þó svo að sú grunnþjónusta sem einstaklingur þarf að sækja sé ekki til staðar í lögheimilissveitarfélagi. Er þetta einkum og sér í lagi veigamikið ef engrar almenningssamgangna nýtur við. Eðlilegar væri að miða stuðning Jöfnunarsjóðs við aðra mælikvarða, t.d. mikilvægi ákveðinnar þjónustu eins og menntaskóla, háskóla og heilbrigðissþjónustu svo eitthvað sé nefnt ef sú þjónusta er ekki til staðar í heimabyggð. Það ætti ekki að skipta máli hvort að einstaklingur er búsettur í þéttbýli eða dreifbýli þegar horft er

til þessara framlaga ef grunnþjónusta sem alla jafna er rekin af ríkinu er ekki aðgengileg í heimabyggð. Breyting að þessu leyti myndi draga úr þeim aðstöðumun sem getur skapast á milli sveitarfélaga til að veita þessa þjónustu gjaldfrjálst eða án verulega íþyngjandi kostnaðar fyrir þjónustuþega og það sveitarfélag sem um ræðir.

F.h. sveitarstjórnar Sveitarfélagsins Skagastrandar

